

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 19158/2022
18.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Драгане Бољевић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа Драгослав Оташевић адвокат из ..., против тужених ББ из ..., кога заступају Драган Нинковић и Јована Поповић адвокати из ... и ВВ из ..., коју заступају Славиша Вукосављевић, Предраг Губеринић и Анита Ивановић адвокати из ..., ради деобе брачне тековине, одлучујући о ревизији тужених изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4113/2021 од 11.05.2022. године, на седници одржаној 18.04.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ ревизија тужених изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4113/2021 од 11.05.2022. године као неоснована.

Свака странка сноси своје трошкове поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 7511/19 од 29.06.2020. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је тужиља сувласник половине породичне стамбене зграде – објекта број 3 у улици ..., бруто површине 579,35 м², нето површине 515,90 м², корисне површине 433,40 м², изграђене без дозволе за градњу на делу к.п. 7955 уписане у л.н. ... к.о. ...и носилац права коришћења са 50% на 924/5748 идеалних делова к.п. ... к.о. ..., те да су тужени то дужни трпети и дозволити тужиљи да своје право на наведеним непокретностима на основу те пресуде упише у јавне књиге кад се за то стекну законски услови. Ставом другим изреке, обавезани су тужени да солидарно накнаде тужиљи трошкове поступка од 737.310,00 динара са законском затезном каматом од 29.06.2020. године, а ставом трећим изреке и да јој накнаде трошкове превоза од 2.620 УСД.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4113/2021 од 11.05.2022. године одбијена је жалба тужених и потврђена наведена првостепена пресуда у ставу првом изреке, као и решење о трошковима поступка у погледу износа трошкова (став први изреке), а преиначено решење о трошковима у делу за камату тако што су обавезани тужени да на досуђени износ трошкова солидарно исплате тужиљи законску затезну камату од извршности пресуде до исплате (став други изреке). Ставом трећим изреке одбијени су захтеви тужиље и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени су благовремено изјавили ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужила је поднела одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду, у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23; у даљем тексту – ЗПП), Врховни суд је утврдио да је ревизија тужених неоснована.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Ревизијом се неосновано указује на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 383. став 3. и 398. став 2. ЗПП наводно учињену у поступку пред другостепеним судом. Другостепени суд је тај који доноси одлуку о томе да ли је првостепени суд правилно утврдио чињенично стање или ће, ради правилног утврђења чињеничног стања, заказати расправу пред другостепеним судом ради поновног извођења већ изведених доказа или доказа чије је извођење одбио првостепени суд. У конкретном случају, након што је у овом поступку раније донета првостепена пресуда била укинута (решење Гж 5261/2019 од 06.11.2019. године) и првостепени суд поново одлучио о тужбеном захтеву, другостепени суд је оценио да је првостепени суд искаже саслушаних странака и сведока оценио сваки засебно и све као целину правилном применом одредаба чл. 7, 8, 229. и 230. ЗПП, као и правила о терету доказивања из члана 231. ЗПП и чињенично стање утврдио правилно, у мери и на начин који су довољни прихватљиви за доношење одлуке по жалби, као и да је распрасио питања на која му је указао жалбени суд, због чега није било потребе да другостепени суд отвори расправу и поново изводи већ изведене доказе. У складу са својом дужношћу из члана 396. став 1. ЗПП, другостепени суд је оценио битне жалбене наводе, наводећи и разлоге које је узео у обзир по службеној дужности и, с обзиром да је прихватио чињенично стање утврђено првостепеном пресудом, као и примену материјалног права, за своју одлуку је изнео разлоге које су били битни, без детаљног образлагања, у складу с овлашћењем из става другог члана 396. ЗПП.

Навод којим ревиденти указују на битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 10. ЗПП (о томе да је у овој правној ствари одлучено о захтеву о коме је раније закључено судско поровање) није истицан у жалби, због чега не може представљати ревизијски разлог у смислу члана 407. став 1, у вези са ставом 2. ЗПП, нити може утицати на одлуку ревизијског суда.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила (рођена ...1973) и тужени ББ (рођен. ...1964) закључили су брак 21.09.1997. године, током кога је рођено њихово двоје деце, син ГГ (...1998) и ћерка ДД (...2005). Њихова заједница живота је престала 13.07.2014. године, а брак је разведен 08.06.2016. године одлуком Вишег суда у Њу Џерсију. Одлуком о разводу брака (која је призната, осим у тачкама 9. и 10. које се односе на имовину у Србији) одлучено је између осталог и да разведени супружници имају заједничко старатељство над децом, да тужени плаћа по 259 УСД на име издржавања деце, а тужила 1.200 УСД на име издржавања туженог у наредних шест

година и да у искључиво власништво тужилји припада кућа у Калифорнији а туженом ББ ... агенција.

Пре брака је тужилја живела и радила у Немачкој, а тужени ББ у Калифорнији (од 1989). Октобра 1997. године тужилја се преселила код супруга у Калифорнију. У почетку су становали у изнајмљеном стану, да би 1999. године купили кућу у Калифорнији, коју су кратко време потом реновирали и убрзо продали и купили већу, а купили су и пословни простор 2003/2004. године. За набавку и опремање непокретности подигли су кредите 2004. и 2007. године (од 150.000 и 350.000 УСД), с тим што се потоњи и даље отплаћује. За време заједничког живота тужилја је водила бригу о кући и деци, у чему је имала помоћ рођаке из Србије. У Калифорнији се тужилја запослила као ... у ... индустрији децембра 1999. године; фирму је променила 2009. године, због чега се цела породица 2011. године преселила у Њу Џерси. ... агенција туженог и пословни простор продати су 2009. године (од примљене цене за пословни простор од преко 400.000 УСД, са око половином су исплаћене обавезе туженог). Приходи (брuto) супружника у почетку су били приближни (50.000 до 60.000 УСД), с тим што су тужилјини приходи брзо расли, тако да су 2003. години износили око 70.000 УСД, 2004. године 98.000 УСД, а од 2011. године су били знатно виши од прихода туженог.

Августа 2000. године купљен је удео од 924/5748 права коришћења к.п. ... у зк.ул. ... к.о. ... (сада у л.н. ... к.о. ...) на име туженог ББ, који је означен као инвеститор објекта (у пријави радова од 25.06.2002. и у записнику о техничком прегледу од 08.05.2002. године) и који је тад и исплатио цену од 120.000,00 динара и ступио у посед. Уговор је „потврђен“ судски овереним уговором од 01.09.2004. године који је у име туженог закључио његов отац и којим је констатовано, између осталог, да је преносиоцима утврђено право промета предметном парцелом као осталим неизграђеним грађевинским земљиштем и да им је наплаћен порез на пренос апсолутних права. Изградња куће на купљеном земљишту претежно је завршена до 2002. године (кућа је стављена под кров, са олуцима и снегобранима од бакра и спољном столаријом, алуминијским ролетнама, цементном кошуљицом на поду свих просторија, прикључена је на електромрежу, завршене су инсталације водовода и канализације). Предметни објекат (породична стамбена зграда – објекат број 3 без грађевинске дозволе) снимљен је 28.05.2002. године на захтев туженог ББ, који је и одређен за држаоца зграде са уделом од 1/1. После тога су извођени мањи грађевински и занатски радови. Ограда је завршена 2003. године, фасада санирана због накнадног појављивања влаге 2004. године, централно грејање уведено 2007. године и финални водоводни и канализациони радови са купатилима изведени 2009. године; остало је да се уради само кухиња. У име туженог ББ правне радње је предузимао (наруџбина пројеката, закључење уговора), мајсторе ангажовао и плаћао, трошкове подмиривао и радове надзирао отац тужених, раније тужени ЂЂ (преминуо 24.12.2020. године). Осим улагања у куповину земљишта, закључно са 2002. годином плаћено је 227.900 ДЕМ, 1.000 УСД и 258.828,19 динара за припрему и извођење грађевинских радова, израду бакарног крова, олука и снегобрана, довођење електричне мреже и израду комплетне електричне инсталације, са свим материјалима, таксама и одобрењем за прикључење, уградњу спољашње столарије и алуминијских ролетни, израду ентеријера и надзор над тим радовима. У периоду 2003/2009 плаћено је још 40.900 евра за ограду, малтерисање фасаде, фарбарске радове и полагање камена на спољним деловима куће и израду и бетонирање степеништа, централно грејање, столарске и финалне водоводно-канализационе радове. Током извођења радова новац из Америке доносили су

(најчешће у сумама до 10.000 УСД за које није постојала обавеза пријављивања) и предавали га оцу тужених супружници, њихови пријатељи и познаници, као и и тужиљини родитељи.

Након престанка заједнице живота супружника у јулу 2014. године тужени ББ и његов отац ЂЂ закључили су 24.11.2014. године судско поравнање пред Другим основним судом у Београду у предмету РЗ 884/2014 којим су се сагласили да је отац туженог искључиви власник предметне зграде и носилац права коришћења са 924/5748 парцеле ... к.о. ... на основу искључивог финансирања сопственим средствима, куповине наведене парцеле и изградње на њој предметне зграде. На основу тог поравнања је отац туженог 03.12.2014. године уписан у катастру као држалац предметне непокретности.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да тужени ЂЂ, сада покојни отац тужених, није доказао своје тврдње да је располагао великим финансијским средствима стеченим током дугогодишњег рада у ... (у Камбоџи, Египту, Замбији Гвинеји), ... (директор међународне ...) и у предузећа „... Комерц“ (у коме је последњих 12 година радног стажа био помоћник председника) и да је тим средствима, као и износом од 127.000 евра који је 2008. године добио продајом двособног стана у ... улици у ..., искључиво он финансирао куповину предметног плаца и изградњу предметне зграде. Супротно томе, судови су закључили да је предметна непокретност стечена и изграђена као заједничка својина супружника, који су то и финансирани, па су применом одредаба материјалног права садржаних у чл. 168, 171, 176, 177. и 180. Породичног закона применили законску претпоставку о једнаким уделитема супружника у стицању заједничке имовине и утврдили да је тужиља, по основу стицања у браку, сувласник $\frac{1}{2}$ предметне куће и дела парцеле на којој је кућа изграђена. Закључили су и да поравнање од 24.11.2014. године, закључено између туженог ББ и сада покојног оца тужених ЂЂ, не спречава тужиљу да оствари своја субјективна права на непокретностима која јој припадају.

Врховни суд налази да су нижестепени судови правилно применио материјално право, на правилно и потпуно чињенично стање, дајући прихватљиве разлоге за своју одлуку.

Нису основани наводи о неправилном закључку нижестепених судова о једнаком доприносу супружника у стицању заједничке имовине. Ове наводе је ревидент већ истицао у својој жалби, а другостепени суд их је ценио приликом доношења одлуке о жалби и дао је прихватљиве разлоге због којих није сматрао да су од утицаја на друкчије пресуђење. Имајући на уму то да супружници нису своје имовинске односе уредили брачним уговором, у поступку је ван разумне сумње утврђено да је предметна непокретност изграђена током брака тужиље и туженог ББ, за супружнике, који су то финансирани својим средствима, уз помоћ оца тужених.

У конкретном случају, није било места закључку да је законска претпоставка о једнаким уделитема супружника у заједничкој имовини из члана 180. став 2. Породичног закона оборена и да постоји већи удео туженог у тој имовини. Та је претпоставка могла бити оборена утврђењем већег удела једног супружника у стицању заједничке имовине, у смислу става трећег истог члана, уколико би било доказано да је тај супружник остварио знатно веће приходе или да је он у знатно већој мери водио послове у домаћинству, старао се о деци и о имовини, односно уколико би постојале

друге околности од значаја за одржавање или увећавање вредности заједничке имовине, што ниједан од тужених није доказао. Није било места ни примени става петог истог члана, према коме се већи удео једног супружника у стицању појединог права из заједничке имовине може утврдити само ако је то право економски самостално у односу на остала права из заједничке имовине, а супружник је у стицању тог права учествовао и приходима од своје посебне имовине, јер није доказано да је тужени ББ улагао средства своје посебне имовине у стицање предметне непокретности.

Да би у спроведеном поступку била оборена законска претпоставка о једнаким уделитема супружника у заједничкој имовини, односно да би било доказано да у стицању предметних непокретности током заједнице живота тужиље и туженог ББ постоји већи удео тог туженог (како су тај тужени и његов отац, сада покојни тужени ЂЂ тврдили током целог поступка), односно да су те непокретности стечене искључиво средствима сада покојног туженог ЂЂ, било је потребно да тужени, осим изношења тврдњи, предложи и одговарајуће доказе којима би потврдили наводе везано за настанак тог права. Тужени су међутим пропустили да то учине, јер нису понудили доказе на околност да је материјална и финансијска ситуација туженог ЂЂ била таква да је он био у стању да издвоји, и да је заиста и издвојио финансијска средства за куповину предметног плаца и изградњу предметне зграде (од око 45.000 ДЕМ и 300.000 ДЕМ према његовој тврдњи). Уговором, на основу кога је сада покојни тужени 2008. године примио 127.000 евра за продати двособан стан у ..., не може се поткрепити навод да је он искључиво својим средствима градио предметну непокретност јер је она у највећој мери већ била завршена и извођачи исплаћени неколико година раније, до 2002. године (према доказима које је управо тај тужени доставио), при чему није битно ко је вршио уплате, већ за кога је то чињено. Осим тога, све и да је сада покојни тужени ЂЂ заиста уложио своја средства у изградњу предметне непокретности, он то није учинио за себе, што и није тврдио током спроведеног поступка, већ да би изградњом предметне непокретности учинио поклон и омогућио свом сину, али и његовој супрузи да се врате у земљу и да ту наставе свој живот (управо је тај тужени наводио да се са тужиљом консултовао око различитих решења приликом извођења радова на предметној кући). Притом, није правно немогуће да ствар стечена радом у заједници припадне само једном члану заједнице, ако о томе постоји споразум заједничара (у конкретном случају супружника), али таквог споразума у конкретном случају нема, те у одсуству других доказа важи законска претпоставка о једнаким уделитема.

Због тога су нижестепени судови, правилно применивши цитиране одредбе чл. 180. Породичног закона и 7. став 1, 228. и 231. став 2. ЗПП, према којима постоји дужност странке да изнесе чињенице и предложи доказе на којима заснива свој захтев или којим оспорава наводе и доказе противника и дужност суда, у ситуацији да на основу изведених доказа (члан 8) не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, да о постојању чињенице примени правила о терету доказивања, правилно закључили да тужени нису доказали да имају већи сувласнички удео у предметној непокретности.

Указивање ревидента да нижестепени судови нису били овлашћени да утврђују тужиљин сувласнички удео на непокретности која се више не води као својина њеног разведеног супружника, с обзиром да ју је он пренео у својину свом сада покојном оцу ЂЂ закљученим судским поравнањем, што по погрешном мишљењу ревидента значи правноснажном судском одлуком, није од утицаја на другачију одлуку.

Поравнање није судска одлука већ представља врсту правног посла (уговора) о чијем закључењу, ни када се то чини у парничном, ни када се то чини у ванпарничном поступку (као у конкретном случају) не постоји потреба да се доноси судска одлука. Судска одлука се доноси само у случају да странке у парничном поступку покушавају да закључе поравнање у погледу захтева којима не могу да располажу (члан 336. став став 5. у вези са ставом 4. и чланом 3. став 3. ЗПП), односно само у случају да учесници у ванпарничном поступку немају правну и пословну способност која се тражи за закључење тог правног посла или да код њих не постоји слободна и озбиљна воља да се правни посао закључи, односно да правни посао који се саставља није у складу са принудним прописима, јавним поретком и добрим обичајима како је то било прописано одредбама чл. 171. до 173. Закона о ванпарничном поступку („Службени гласник СРС“, бр. 25/82, 48/88, „Службени гласник РС“, бр. 46/95-други закон, 18/05-други закон, 85/12, 45/13-други закон, 55/14, 6/15, 106/15-други закон, 14/22; у даљем тексту: ЗВП). Само у таквим случајевима суд доноси решење којим не дозвољава закључење поравнања у парничном поступку, односно којим одбија да састави исправу (о поравнању) у ванпарничном поступку. Осим тога, све и да закључено вансудско поравнање представља правноснажну судску одлуку, а не представља, правноснажност решења, донесеног у ванпарничном поступку, не спречава учеснике да свој захтев о коме је решењем одлучено остварују у парници, кад им је то право признато овим или другим законом, сагласно члану 26. ЗВП. Штавише, без потребе да тужбом побијају поравнање у коме нису били уговорна страна, трећа лица (што је тужиља у конкретном случају) која имају стварно право на предмету поравнања овлашћена су да свој стварноправни захтев истакну у парници против оних који су, упркос законској забрани, располагали предметом њиховог стварног права.

Неоснован је и навод ревизије да је тужиља своје право могла да заштити само тужбом којом би побијала правну радњу туженог ББ (означено поравнање), јер се тужба из члана 280. Закона о облигационим односима подноси када поверилац има новчано потраживање доспело за исплату против дужника чијом је правном радњом онемогућено испуњење повериочевог потраживања, а у конкретном случају предмет правне заштите није било доспело новчано потраживање, већ је одлучивано о стварноправном тужбеном захтеву.

Имајући у виду све наведене околности конкретног случаја, а нарочито чињенице да тужиља није учествовала у закључењу судског поравнања које, као ни било који други уговор, не сме бити противно принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, да је тужиљин тадашњи супружник закључењем поравнања располагао предметом заједничке својине супротно забрани из члана 174. став 3. Породичног закона да располаже већ и својим уделом, а свакако не уделом свог супружника у заједничкој имовини (што такав правни посао чини ништавим), и да тужиљино стварно право делује према свима, нижестепени судови су правилно нашли да закључено поравнање није од утицаја за доношење другачије одлуке о тужбеном захтеву.

Како се ни осталим наводима ревизије не доводи у сумњу законитост и правилност побијане одлуке, то је овај суд одлучио као у првом ставу изреке применом члана 414. ЗПП.

О трошковима поступка по ревизији одлучено је на основу члана 165. став 1. у вези с чл. 153. став 1. и 154. став 1. ЗПП, с обзиром да тужени нису успели у поступку по ревизији, а да издатак тужиље за састав одговора на ревизију није био потребан.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић